

ประวัติศาสตร์

ป.๖

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ

ผู้ตรวจ

ดร.กร่าง ไพรวรรณ

อาจารย์สมพงษ์ พลະสุริย์

อาจารย์สายัณห์ พลະสุริย์

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

สงวนลิขสิทธิ์

สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

พ.ศ. ๒๕๕๕

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

๗๐๑ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๓-๑๘๐๕

แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖

website : www.iadth.com

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งมีเนื้อหาครบถ้วน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน ข้อมูลที่ทันสมัยและใช้ภาพประกอบที่สวยงาม เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเกิดความสนใจศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย

ในหนังสือเรียนมีองค์ประกอบดังนี้ ผังสาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ เนื้อหาและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เว็บไซต์แนะนำ ความรู้เพิ่มเติม ปลอดภัยไว้ก่อน กิจกรรมการเรียนรู้ และคำถามพัฒนากระบวนการคิด

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการ เรียนการสอนและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

คณะผู้จัดทำ
สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

สารบัญ

หน้า

ผังสาระการเรียนรู้

๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ๒๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๔๔

บรรณานุกรม

๘๐

ประวัติศาสตร์ ผังสาระการเรียนรู้

ส ๔.๑

ตัวชี้วัดข้อ ๑

อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑
การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัดข้อ ๒

นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑
การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ส ๔.๒

ตัวชี้วัดข้อ ๑

อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒
ประเทศเพื่อนบ้านของไทย

ตัวชี้วัดข้อ ๒

บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒
ประเทศเพื่อนบ้านของไทย

ส ๔.๓

ตัวชี้วัดข้อ ๑

อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ตัวชี้วัดข้อ ๒

อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ตัวชี้วัดข้อ ๓

ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ สมัยรัตนโกสินทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ตัวชี้วัดข้อ ๔

อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

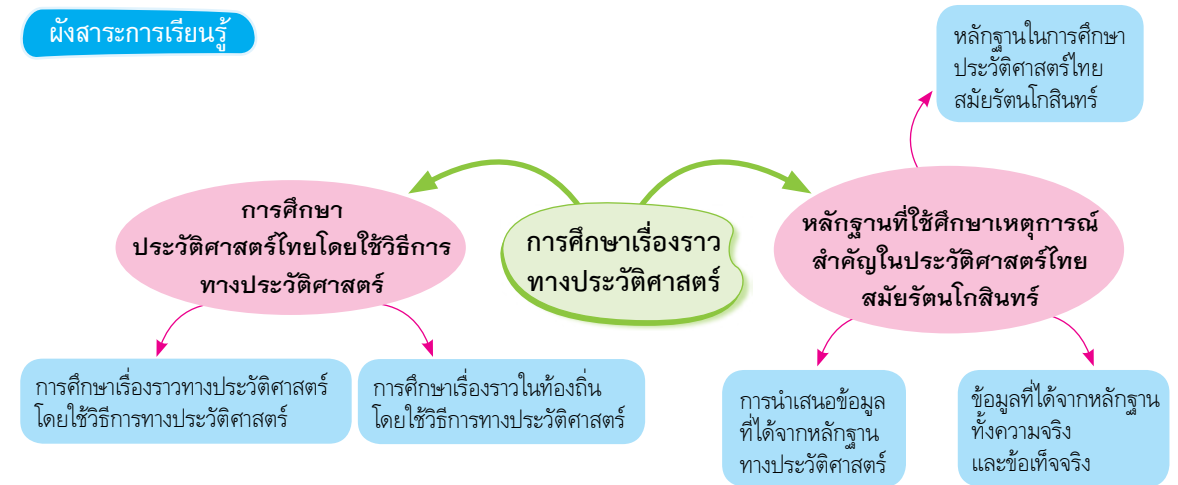
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์

การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัด

- อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ (ส ๔.๑ ป.๖/๑)
- นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต (ส ๔.๑ ป.๖/๒)

ผังสาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ

- การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและชัดเจน
- หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์

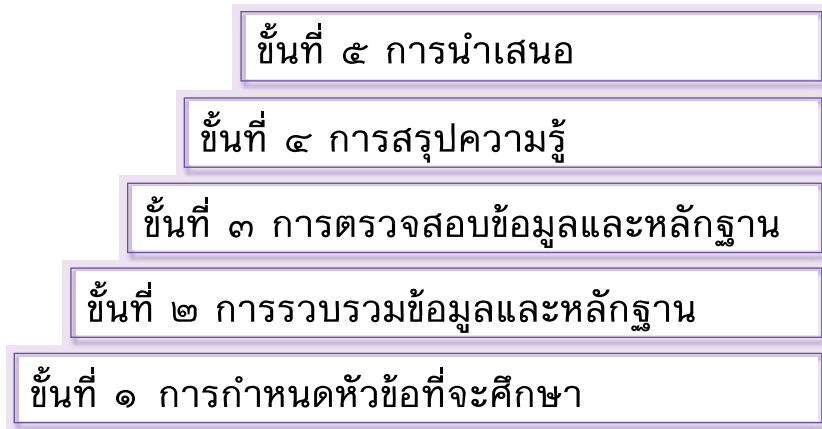

๑. การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเหตุการณ์ในอดีต สามารถศึกษาได้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าหรือเรียบเรียงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์จากหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจเรื่องราวในอดีตได้อย่างชัดเจน

๑.๑ การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพความคิดการเรียงลำดับวิธีการทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ ๑ การกำหนดหัวข้อที่จะศึกษา คือ การกำหนดคำถามหรือหัวข้อเรื่องที่สนใจต้องการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ เช่น

- ความเป็นมาของจังหวัดเชียงใหม่
- เครื่องแต่งกายของคนในสมัยรัตนโกสินทร์
- วัดสำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ความเป็นมาของธงชาติไทย

ขั้นที่ ๒ การรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน คือ เมื่อกำหนดคำถามหรือหัวข้อที่จะศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งจากหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ขั้นที่ ๓ การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน คือ การประเมินความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้ว่า มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น หนังสือที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ เป็นหลักฐานประเภทใด หลักฐานที่ได้มานั้นขัดแย้งกับข้อเท็จจริงหรือขัดแย้งกันเองหรือไม่ ใครเป็นผู้เขียน มีความรู้ในเรื่องนั้นหรือไม่ ผู้เขียนมีความเป็นกลางหรือนำความคิดเห็นของตนเองมาเขียน มีแหล่งอ้างอิงข้อมูลหรือไม่ เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ การสรุปความรู้ คือ การนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว มาทำการศึกษาเนื้อหา และสรุปข้อมูลที่รวบรวมได้ เช่น

- เนื้อหาที่มีเรื่องราวความเป็นมาหรือเหตุการณ์อย่างไร
- มีบุคคลใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- มีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว
- เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลอย่างไร

จากนั้นนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นเรื่องราว โดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลาก่อนหลัง หรือตามประเด็นหัวข้อเรื่อง

ขั้นที่ ๕ การนำเสนอ คือ การนำเรื่องราวที่ได้มาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนเรียงความ การเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ เป็นต้น โดยนำเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีหลักฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และนำเสนอด้วยความเป็นกลาง

๑.๒ การศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นแต่ละแห่งล้วนมีประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น ประวัติการตั้งถิ่นฐานของคนในท้องถิ่น เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บุคคลสำคัญที่ทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นต้น การศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นมีประโยชน์ คือ ทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งเข้าใจคนและสังคมในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง สะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี

การกำหนดหัวข้อ

สะพานข้ามแม่น้ำแควสร้างขึ้นเมื่อใด เพราะเหตุใด

การรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน

นักเรียนทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน พิพิธภัณฑ์สงคราม สะพานข้ามแม่น้ำแคว และพื้นที่โดยรอบอนุสรณ์สถานเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่จังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลจากกองจดหมายเหตุ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่

๑. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่

- รายงานของกองบัญชาการทหารสูงสุดเกี่ยวกับญี่ปุ่นที่เก็บไว้ในกองจดหมายเหตุ เช่น เรื่องการสร้างทางรถไฟเชื่อมประเทศไทย-พม่า
- บันทึกรของนากรมุระ อาเคโตะ ผู้บัญชาการกองทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย
- หนังสือเรื่อง ประวัติศาสตร์บอกเล่า : สภาพของจังหวัดกาญจนบุรี ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เขียนโดย บุญรอด ชลาวัณย์
- หนังสือเรื่อง ทางรถไฟสายไทย-พม่า เขียนโดยโยชิโกะ ทาโรชิฮารุ ฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย
- แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี แสดงที่ตั้งสะพานข้ามแม่น้ำแคว

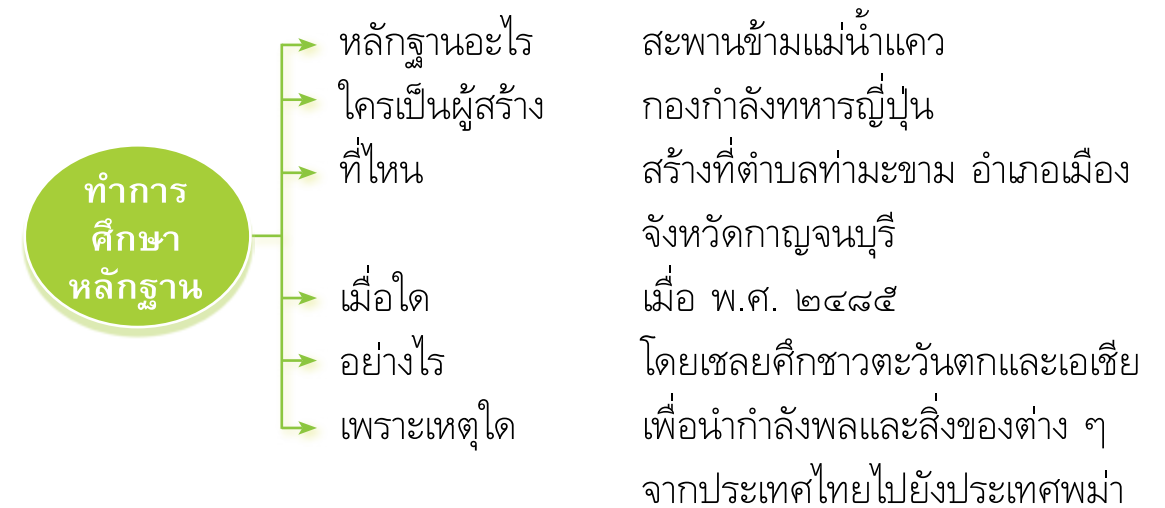
๒. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่

- สะพานข้ามแม่น้ำแคว
- ภาพถ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำแคว
- ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำเกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำแคว

เมื่อรวบรวมข้อมูลหลักฐานได้แล้ว จึงทำการศึกษาขั้นต่อไป ดังนี้

การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน

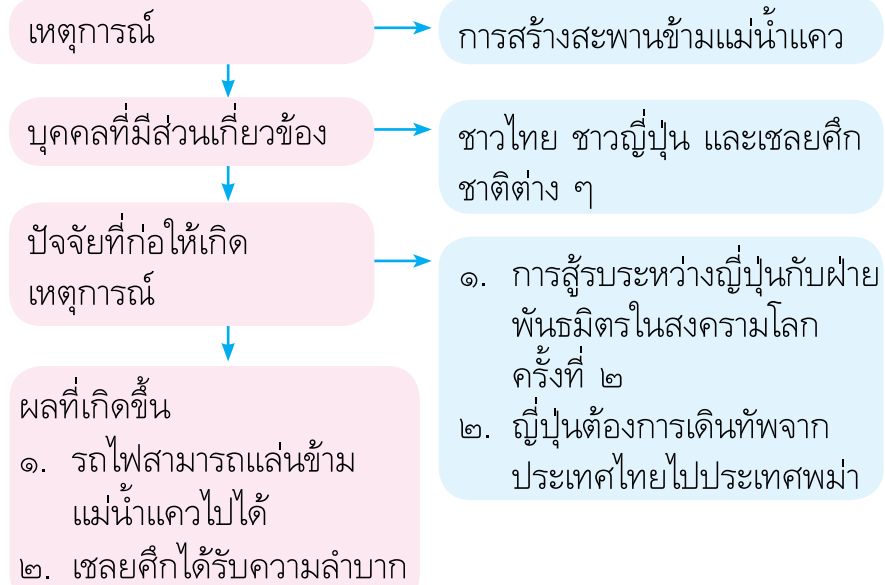
โดยใช้สะพานข้ามแม่น้ำแควเป็นตัวอย่างหลักฐาน

นักเรียนศึกษาหลักฐานชิ้นอื่น ๆ ที่รวบรวมได้ โดยวิธีดังตัวอย่าง จากนั้นจึงเริ่มตรวจสอบ เช่น ผู้เขียนมีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำแคว มากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่เขียนมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เป็นต้น

การสรุปความรู้

เมื่อได้ข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนศึกษาข้อมูลดังกล่าว แล้วสรุปเป็นความรู้ ดังนี้

การนำเสนอข้อมูล

เมื่อจัดลำดับข้อมูลแล้ว ให้นักเรียนนำเสนอเรื่องราว เช่น การเขียนเรียงความ จัดนิทรรศการ โดยให้มีสาระตอนหนึ่งเป็นการตอบหัวข้อที่กำหนดไว้

หัวข้อที่กำหนด ➡ สะพานข้ามแม่น้ำแควสร้างขึ้นเมื่อใด เพราะเหตุใด

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของสะพานข้ามแม่น้ำแคว ทำให้ทราบว่า สะพานข้ามแม่น้ำแควสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยกองทัพญี่ปุ่นได้เกณฑ์เชลยศึกมาสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแคว เพื่อเข้าไปยังประเทศพม่า

สะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี

สะพานข้ามแม่น้ำแคว www.Kanchanaburi.com

๒. หลักฐานที่ใช้ศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์

๒.๑ หลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ สิ่งที่ทำให้ความจริง ชัดแจ้งจริง หรือ รายละเอียดที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานประเภทนี้เป็นหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์มากที่สุด

หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น

๑.๑ จารึก คือ หลักฐานที่เขียนขึ้นเพื่อบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวในสังคม โดยผู้จารึกมีจุดมุ่งหมายในการบันทึกเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่สำคัญลงในวัสดุที่มีความคงทนถาวร เช่น แผ่นไม้ แผ่นอิฐ แผ่นศิลา แผ่นโลหะ แผ่นกระเบื้อง เป็นต้น จารึกถือเป็นหลักฐานชั้นต้น ประเภทลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่และน่าเชื่อถือเพราะเป็นการเขียนหรือจารึกขึ้นครั้งเดียว ไม่มีการคัดลอกแก้ไข จารึกที่สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ จารึกวัดโพธิ์ ซึ่งจารลงบนแผ่นหินอ่อน ถือว่าเป็นหลักฐานในการศึกษาประวัติการแพทย์แผนไทยที่สำคัญ

จารึกวัดพระเชตุพนวิมล-
มังคลารามราชวรมหาวิหาร
(วัดโพธิ์)

๑.๒ พงศาวดาร คือ การบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์และพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์รวมทั้งความเป็นไปของอาณาจักรเนื้อหาในพงศาวดารส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครอง เช่น พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลต่าง ๆ ซึ่งมีข้อมูลที่ทำให้ทราบเหตุการณ์บ้านเมืองในยุคนั้น

๑.๓ ตำนาน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา ภายหลังจึงได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรื่องในตำนานอาจถูกเพิ่มเติมดัดแปลงไปจากเดิม เช่น การเพิ่มเรื่องปาฏิหาริย์เข้าไปเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือสนุกสนาน

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์
บ้านเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์

*จาร หมายถึง การใช้เหล็กแหลมเขียนลงบนใบลานหรือศิลาให้เป็นตัวหนังสือ

เรื่องราวจากตำนานจึงมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องเนื้อหาหรือเวลา แต่ตำนานมีประโยชน์ที่ได้ให้ร่องรอยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น ประวัติท้องถิ่น ศาสนสถาน บุคคลสำคัญ และสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อของคนในอดีต การนำตำนานมาใช้เป็นหลักฐาน จึงควรระมัดระวังและควรตรวจสอบกับหลักฐานอื่น ๆ

๑.๔ บันทึกในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

- **เอกสารราชการ** เช่น สนธิสัญญา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บันทึกการประชุมราชการหรือเอกสารเกี่ยวกับแผนการปฏิรูปการบริหารการปกครองแผ่นดินในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

- **บันทึกเหตุการณ์** ซึ่งอาจเป็นบันทึกส่วนตัวของบุคคลสำคัญในลักษณะของบันทึกความทรงจำ หรือจดหมาย ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์บ้านเมืองในอดีตที่ผู้เขียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้พบเห็นด้วยตนเอง เช่น พระราชนิพนธ์ไกลบ้านในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ที่สามารถนำมาศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ยุคปรับปรุงประเทศ บันทึกบุคคลในคณะราษฎร ที่มีประโยชน์ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ บันทึกของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น บันทึกของสังฆราชปาเลอกัว

อย่างไรก็ตามการศึกษาเหตุการณ์โดยศึกษาจากบันทึกเหตุการณ์ส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียวอาจได้รับข้อมูลคลาดเคลื่อน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงซึ่งมาจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้บันทึก ดังนั้นผู้ทำการศึกษาควรรู้ว่า จึงต้องตรวจสอบกับหลักฐานอื่น ๆ

๒. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลักฐานประเภทสถานที่สำคัญ โบราณวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ อนุสาวรีย์ต่าง ๆ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพยนตร์ เพลงพื้นบ้าน การแสดงโขน คำบอกเล่า

พระแก้วมรกต ประดิษฐาน
อยู่ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
กรุงเทพมหานคร

พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร

การแสดงโขน

หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องราว
ในอดีต ถ้านักเรียนรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัตนโกสินทร์

ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า จะทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่อง
ประวัติศาสตร์ในยุคนี้ดีขึ้น

ความรู้เพิ่มเติม

เอกสารเกี่ยวกับแผนการปฏิรูปการบริหารการปกครองแผ่นดินในพระบาท-
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำโลก
โดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒

แหล่งข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

แหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ คือ ที่ซึ่งมีหลักฐานประวัติศาสตร์ ทั้งที่
เป็นหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
แหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น

๑. ห้องสมุด แหล่งข้อมูล

ที่นักเรียนสามารถศึกษาประวัติศาสตร์
สมัยรัตนโกสินทร์ที่ใกล้ตัวที่สุด คือ
ห้องสมุดของโรงเรียน และห้องสมุด
ประจำสถานที่ราชการของแต่ละหน่วยงาน
เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด
มหาวิทยาลัย ห้องสมุดศาลากลาง-
จังหวัด

ห้องสมุดประชาชน

นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดเอกชน เช่น **ห้องสมุดวังวรดิศ** ที่ให้
ข้อมูลเกี่ยวกับพระประวัติและผลงานในสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ห้องสมุดสยามสมาคม ที่รวบรวมหนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารทาง
วัฒนธรรม ศิลปะ และประวัติศาสตร์ไทย ห้องสมุดเหล่านี้เป็นแหล่งข้อมูลที่

สามารถใช้ในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ได้เป็นอย่างดี

๒. หอสมุดแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ในหอสมุดแห่งชาติ มีหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีหอจดหมายเหตุที่เก็บเอกสารประวัติศาสตร์ชั้นต้นไว้โดยเฉพาะ และเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบไมโครฟิล์ม แผ่นเสียง แถบบันทึกเสียง และภาพยนตร์ ไว้ด้วย

หอสมุดแห่งชาติ

๓. ศาสนสถาน เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ศึกษาเรื่องราวในสมัยต่าง ๆ รวมทั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ เนื่องจากศาสนสถานเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคนในชุมชนที่มีการสังสรรค์ วิชยาการทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม และพิธีกรรม

๔. พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งข้อมูลที่รวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและผลงานทางศิลปะ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ที่กรุงเทพมหานครหรือที่จังหวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ของหน่วยงาน บางแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สยามหรือพิพิธภัณฑ์ของเอกชนทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด

๕. โบราณวัตถุและ

โบราณสถาน เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับศึกษาประวัติศาสตร์ชาติ เช่น หลวงพ่อโตหรือพระพุทธรูปไตรรัตนนายก วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร เรื่องพระราชพิธีที่กองเรือพระราชพิธี ตึกเก่าในจังหวัดภูเก็ต ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ล้วนเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์

หลวงพ่โต วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

๒.๒ ข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

นักเรียนเคยเรียนมาแล้วว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลแก่ผู้สืบค้นทั้งความจริง และข้อเท็จจริง

ความจริง หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบและได้รับการยอมรับว่าเป็นจริง เชื่อถือได้

ข้อเท็จจริง หมายถึง ข้อมูลที่ยังไม่ได้มีการตรวจสอบ และจะมีทั้งความคิดเห็น ข้อสันนิษฐาน ความเท็จ ความจริงปะปนรวมกันอยู่

ตัวอย่าง การจำแนกความจริงกับข้อเท็จจริงจากพระราชหัตถเลขาบางตอนในพระราชนิพนธ์ **ไกลบ้าน** ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

“...การที่จะออกจากสิงคโปร์แลออกจากปีนังนั้นเปนแล้วแต่จะโปรดทั้งนั้น จะให้ออกเรือเมื่อไรก็ได้ แต่เราจะต้องเกรงใจเขา บอกแต่เวลาที่เราจะต้องการ คือต้องการเวลาแต่ ๔ โมงเช้า ไปถึงบ่าย ๒ โมง แกจึงจะออกจากสิงคโปร์บ่าย ๔ โมง ถึงปีนังวันศุกร์ ๑๐ ทุ่ม ลงมือบรรทุกของบ่าย ๔ โมง จึงจะออก ถ้าเราจะโย้ให้แกไปออกต่อคำก็ได้ แต่เห็นว่าพอแล้ว จึงได้ตกลงกันเช่นนั้น”

ที่มา : พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน เล่ม ๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สะกดคำตามต้นฉบับ)

ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่าง เป็นข้อความตอนหนึ่งในพระราชหัตถเลขาฉบับที่ ๑ ลงในวันที่ ๒ เมษายน ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ซึ่งเป็นช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จทอดพระเนตรเรือที่จะนำเสด็จไปยุโรป พระองค์ได้ตกลงกับกัปตันเรือเรื่องเวลาที่เรือจะออกจากสิงคโปร์ไปปีนัง (อยู่ในประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน)

นักเรียนอาจจำแนกข้อมูลจากหลักฐานว่าข้อความใดเป็นความจริงและข้อเท็จจริงได้ ดังตัวอย่าง

พระราชนิพนธ์โกสุมบ้าน

ความจริง คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้เรือออกเวลาใดเวลาหนึ่งระหว่างเวลา ๔ โมงเช้า ไปถึงเวลาบ่าย ๒ โมง (๑๐.๐๐ น.-๑๔.๐๐ น.) ข้อความนี้เป็นความจริงเพราะปรากฏข้อความอยู่ในพระราชนิพนธ์โกสุมบ้านซึ่งพระองค์เป็นผู้บันทึกเอง

ข้อเท็จจริง คือ กัปตันเรือได้กำหนดเวลาออกเรือ เวลาบ่าย ๔ โมง และคาดการณ์ว่าเรือจะไปถึงปีนังในวันศุกร์ เวลา ๑๐ โมง ที่จัดว่าเป็นข้อเท็จจริงเนื่องจากเรืออาจไม่ได้ออกตรงเวลาและไปไม่ถึงปีนังตามเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

ข้อเท็จจริงอาจเป็นความจริงได้ ถ้ามีหลักฐานอื่นมาสนับสนุน เช่น ถ้ามีหลักฐานว่ากัปตันเรือออกเรือตามกำหนดเวลาและถึงปีนังตามเวลาที่กำหนดไว้ ข้อเท็จจริงนี้จึงจะเป็นความจริง

นักเรียนควรฝึกฝนการจำแนกความจริงและข้อเท็จจริงจากข้อมูลในเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าเหตุการณ์ใดเป็นความจริง เหตุการณ์ใดเป็นข้อเท็จจริง

๒.๓ การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่นักเรียนสนใจ การนำเสนอข้อมูลอาจทำได้หลายอย่าง เช่น

- **การเล่าเรื่อง** เป็นการบอกผลของการศึกษาด้วยคำพูด โดยกล่าวนำถึงประเด็นปัญหาที่สนใจศึกษา แล้วจึงเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ทำการศึกษาค้นคว้า

- **การเขียนรายงาน** โดยทั่วไปการเขียนรายงานเริ่มต้นด้วยการเขียนคำนำ แล้วจึงเขียนเนื้อหาสาระให้สอดคล้อง มีความสัมพันธ์กัน และเขียนสรุปในตอนสุดท้าย จากนั้นอ่านทบทวนสำนวนภาษาและตรวจดูตัวสะกดแล้วแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

- **การจัดนิทรรศการ** การจัดนิทรรศการ (อ่านว่า นิ-ทัต-สะ-กาน) ให้น่าสนใจ ควรเสนอเนื้อหาด้วยภาพ แผนที่และสถิติต่าง ๆ โดยเขียนคำอธิบายประกอบการจัดนิทรรศการให้สั้นแต่ได้ใจความ

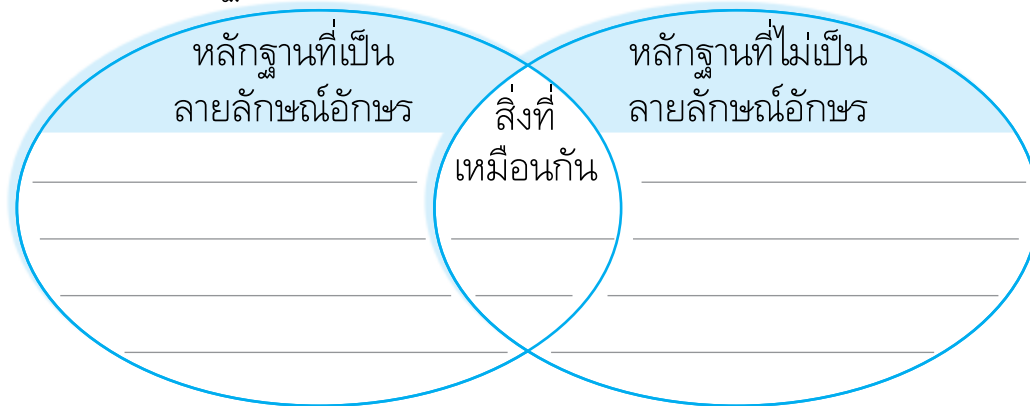
การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์จนถึงขั้นนำเสนอผลการศึกษานับเป็นการสิ้นสุดกระบวนการที่สมบูรณ์

สรุป

การศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำมาใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาเหตุการณ์ในอดีตจำเป็นต้องใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ให้นักเรียนกำหนดหัวข้อเรื่องที่สนใจศึกษา แล้วร่วมกันบอกประเภทของหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนั้น
๒. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนสนใจมา ๑ เรื่อง ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
๓. ให้นักเรียนยกตัวอย่างแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นที่ใช้ศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น
๔. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่สนใจมา ๑ เรื่อง แล้วจำแนกความจริงกับข้อเท็จจริง
๕. ให้นักเรียนจำแนกความเหมือนและความแตกต่างของหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแผนภาพความคิด

?... คำถามพัฒนากระบวนการคิด ...?

๑. การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีวิธีการอย่างไร
๒. สิ่งสำคัญในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์คือสิ่งใด
๓. มีหลักฐานอะไรบ้างที่สามารถใช้ในการศึกษาความเป็นมาในสมัยรัตนโกสินทร์
๔. ในชุมชนของนักเรียนมีแหล่งข้อมูลใดบ้าง
๕. นักเรียนสามารถจำแนกความจริงและข้อเท็จจริงได้อย่างไร